

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΛΩΣΣΑΣ¹

Σε μια χώρα που σπαράσσεται από εθνικές αντιπαλότητες, η επιλογή μιας γλώσσας για ένα συγγραφέα που πολέμησε την ακαμψία της ξύλινης γλώσσας, συνιστά μια ηθική και πολιτική απόφαση όσο και μια αισθητική επιλογή. Το κείμενο που ακολουθεί γράφτηκε όσο η Τσεχοσλοβακία ήταν ακόμα ενιαίο κράτος. Η διάσπαση, στο μεταξύ, της χώρας των Τσέχων και των Σλοβάκων σε δύο ξεχωριστά εθνικά κράτη δεν μειώνει στο ελάχιστο την επικαιρότητά του.

Martin M. Simecka*

ΕΙΜΑΙ τριάντα πέντε ετών και πέρασα τη μισή μου ζωή διερωτώμενος πώς να γράψω αυτό που ήθελα να πω. Σήμερα αναρωτιέμαι όλο και πιο συχνά σε ποια γλώσσα να το κάνω! Το πρόβλημά μου είναι κυρίως η αμηχανία της επιλογής, και το γεγονός ότι έχω συνείδηση του προβλήματος δυστυχώς δεν το απλοποιεί. Αποτελεί για μένα όλο και περισσότερο ένα ζήτημα ηθικής τάξεως, στενά συνδεδεμένο με την χώρα μου και με τον τρόπο που ζω σ' αυτήν. Η πατρίδα μου είναι η Τσεχοσλοβακία, ένα κράτος που αποτελείται από δύο έθνη και από διάφορες μειονότητες, ένα κράτος που, σήμερα, βρίσκεται σε διαδικασία εξάρθρωσης γιατί δεν μπορεί να σηκώσει πια το φορτίο αυτού που όλος ο κόσμος αποκαλεί εδώ εθνική ταυτότητα.

Αυτή η «identité» («ομοιότητα», «ενότητα» – λατινικός όρος ο οποίος παραδόξως χρησιμοποιείται ομού και εκ συμφώνου από όλους εκείνους που θέλουν να διαφοροποιούνται ο ένας από τον άλλο) ορίζεται πολύ συχνά, τόσο από τα έθνη όσο και από τα άτομα, με βάση τη γλώσσα. Τι να κάνουν όμως όλοι αυτοί που έχουν δύο μητρικές γλώσσες;

Η βιογραφία μου δεν είναι παρά μια από τις παραλλαγές της ζωής των κατοίκων της Ανατολικής Ευρώπης κάτω από το κομμουνιστικό καθεστώς. Είμαι ένας από αυτούς που έπεσαν σε δυσμένεια –μικρή σημασία έχει πια ο λόγος– και αντέδρασα σ' αυτή τη δυσμένεια με τον ίδιο τρόπο όπως και πολλοί άλλοι. Διάλεξα την πιο απλή οδό, η οποία όμως προσέφερε την μεγαλύτερη ελευθερία, δηλαδή τη ζωή στο περιθώριο της κοινωνίας, αποποιούμενος τα δικαιώματα και τα προνόμια του πολίτη. Διάλεξα την ελευθερία του πολίτη, την οποία παραδόξως δεν μπορεί κανείς να κατακτήσει, παρά αποποιούμενος το δικαίωμα να θεωρείται πολίτης. Δεν ζητούσα τίποτα από το Κράτος, για να μην του δώσω λαβή για εκβιασμό. Δεν ήταν πολύ πρωτότυπο, πολύς κόσμος, μεταξύ των οποίων και αρκετοί συγγραφείς, ζούσαν μ' αυτόν τον τρόπο. Στην πραγματικότητα δεν έκανα τίποτα άλλο παρά να υιοθετήσω το πρότυπο του πατέρα μου, ενός συγγραφέα τσεχικής καταγωγής, που ήρθε στη Σλοβακία με την Τσέχα γυναίκα του, για να διδάξει στο Πανεπιστήμιο της Μπρατισλάβα, στην δεκαετία του '50, και ο οποίος στη συνέχεια, στη δεκαετία του '70,

πλήρωσε την ελευθερία του με τη χειρωνακτική εργασία και τη φυλακή.

Δεν ξέρω εάν άρχισα να γράφω επειδή έπεσα στη δυσμένεια του καθεστώτος, ή εάν αξιώθηκα αυτή τη δυσμένεια επειδή άρχισα να γράφω. Δεν θα μάθω ποτέ αν η ναρцισιστική μου έφεση προς την ελευθερία ήταν μια αντίδραση στην κρατική πίεση, ή εάν ήταν μια φυσική μου ανάγκη. Το κομμουνιστικό καθεστώς δεν μου έδωσε ποτέ την δυνατότητα να θυσιάσω αυτή την ελευθερία, γιατί απλούστατα δεν μου πρότεινε ποτέ προνόμια σε αντάλλαγμα. Και όταν άρχισα να γράφω, ήταν πολύ αργά. Έμαθα ότι ο άνθρωπος μπορεί να εκχωρήσει την ελευθερία στον εαυτό του μόνος του, και αυτή η εμπειρία με μάγεψε.

Δημιούργησα λοιπόν ένα πλαίσιο ανέμελης ελευθερίας που δεν είχε νόημα και συνέπειες παρά μόνο για μένα. Αυτά που έγραφα δεν τα διάβαζαν παρά μόνο οι φίλοι μου, στην πλειονότητά τους μεγαλύτεροι σε ηλικία και εξυπνότεροι από μένα. Έτσι μπορούσα να είμαι βέβαιος ότι τα κείμενά μου για τον έρωτα και τον θάνατο δεν θα μπορούσαν να επηρεάσουν κανέναν και ότι, επομένως, έφερα ευθύνη μόνο λογοτεχνική, και μόνο απέναντι στον εαυτό μου. Γνώριζα προσωπικά τις μερικές δεκάδες αναγνώστες μου (χωρίς να συμπεριλαμβάνω φυσικά ανάμεσα σ' αυτούς την μυστική αστυνομία). Ήταν στην πλειονότητά τους συγγραφείς, φίλοι του πατέρα μου, Τσέχοι όπως κι εκείνος. Μπορούσα να είμαι απολύτως βέβαιος πως ό,τι έγραφα δεν θα έβγαινε από ένα αυστηρά οριοθετημένο και ασφαλές περιβάλλον που μου ήταν οικείο και γνωστό.

Η σλοβακική γλώσσα προσφερόταν τέλεια γι' αυτού του είδους τη γραφή. Είχα απαλείψει όλα τα κούφια λόγια της ξύλινης γλώσσας και όλες τις ιδεολογικές εκφράσεις που χρησιμοποιούσε το κομμουνιστικό καθεστώς. Με εξαίρεση ορισμένους συγγραφείς, δεν διάβαζα σλοβακική λογοτεχνία, αλλά ξένους συγγραφείς σε μεταφράσεις και κατά συνέπεια η σλοβακική γλώσσα μου φαινόταν παραδόξως, σαν μια παγκόσμια, μια οικουμενική γλώσσα. Βρέθηκα στο βασίλειο των καθαρών και αθών λέξεων, των απαλλαγμένων από την κοινωνική και ιδεολογική σκουριά, των λέξεων που ανταποκρίνονταν κατά ένα ιδανικό τρόπο, στο όνειρό μου για καθαρότητα, για απλότητα.

Ο λογοτεχνικός κανόνας της σλοβακικής γλώσσας δημιουργήθηκε από μερικούς Σλοβάκους διανοούμενους του 19ου αιώνα. Πήραν ως βάση τη γλώσσα που μιλούσαν στην Κεντρική Σλοβακία, όπου πρόφεραν έντονα τα ουρανικά σύμφωνα. Αυτό το γεγονός μου το παρουσάσαν στο σχολείο σαν ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα της εθνικής ιστορίας. Προσωπικά, ακόμα δεν έχω καταλάβει γιατί το έκαναν. Στο παρελθόν, οι Σλοβάκοι συγγραφείς έγραφαν στα τσέχικα ή, ακόμα χειρότερα, στα ουγγρικά. Με τη νέα αυτή λογοτεχνική γλώσσα, που ήταν συγγενής με την τσέχικη σε σημείο που μπορούσε να θεωρηθεί μια διάλεκτός της, οι διανοούμενοι αυτοί σμίλευσαν ένα λίκνο για ένα έθνος που ίσως δεν το είχε πια ανάγκη, αφού είχε

LIBER

αρκητά ενηλικιωθεί. Αναρωπιέμαι μάλιστα μήπως αυτή η νέα λογοτεχνική γλώσσα δεν υπήρξε, αν μη τι άλλο, μια παγίδα για το έθνος. Οι γλωσσολόγοι από φόβο μην τη χάσουν, υπεράσπιζαν αυτή τη γλώσσα σπιθαμή προς σπιθαμή, εναντίον όλων εκείνων που ήθελαν να της δώσουν λίγη ζωή όπως, για παράδειγμα, οι συγγραφείς. Κάτω από το κομμουνιστικό καθεστώς, η σλοβακική λογοτεχνική γλώσσα έγινε εύκολη λεία της οργουελικής Νέας Ομιλίας γιατί οι συγγραφείς δεν διέθεταν μια λογοτεχνική μορφή της καθομιλουμένης, της μόνης γλώσσας που μπορεί ν' αντισταθεί σε κάθε ιδεολογική πίεση. Η τσέχικη γλώσσα υπέφερε λιγότερο από την κομμουνιστική αποβλάκωση γιατί η καθομιλούμενη εκδοχή της, η πληβεία και μη επίσημη, εχρησιμοποιείτο κατά κόρον στη λογοτεχνία. Απέφυγε επίσης πολλές ζημιές γιατί μπορούσε να στηριχτεί στις ιστορικές βεβαιότητες μιας λογοτεχνίας που υπήρξε πολύ πριν από τη γέννηση όλων αυτών των νέων ιδεολογιών.

Παρ' όλα αυτά, αισθανόμουν καλά μέσα στη σλοβακική γλώσσα. Απάλευσα απ' αυτήν όλες τις λέξεις ή τα νοήματα που η Νέα Ομιλία είχε ιδιοποιηθεί, και δημιούργησα για λογαριασμό μου μια ιδιωτική γλώσσα, λιτή και ίσως λίγο αποστειρωμένη. Εξάλλου κάθε συγγραφέας έχει τη δική του γλώσσα, που τη δημιουργεί σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία του. Τα σλοβακικά μου δεν μου επέτρεπαν να επεκταθώ περισσότερο και δεν γνώρισα ποτέ την ηδονή που δίνουν οι λέξεις και οι φράσεις που συμπαρασύρουν αυθόρμητα άλλες λέξεις και άλλες φράσεις ακολουθώντας ένα μυστικό κλειδί που πιθανώς υπάρχει σε κάθε γλώσσα. Άνοιγα το δρόμο μου για φθάσω στην πρόταση, λοξοδρομώντας μεταξύ των λέξεων που δεν έπρεπε να χρησιμοποιήσω επειδή είχαν εμποτιστεί από την κομμουνιστική ιδεολογία και ήσαν κατά συνέπεια δύσοσμες. Ένα από τα χαρακτηριστικά της σλοβακικής γλώσσας είναι ότι δεν σε ωθεί ούτε να την μιλήσεις, ούτε να την γράφεις. Είναι σε αναμονή μέχρι τη στιγμή που η χειρονομία δεν αρκεί πια, που η σιωπή δεν είναι πια δυνατή. Για τον περισσότερο κόσμο η σλοβακική γλώσσα είναι μόλις ένα εργαλείο επικοινωνίας, δεν γίνεται ποτέ αυτοσκοπός. Περιμένει υπομονετικά να ωριμάσει η συνείδηση της πραγματικότητας μέσα στο συναίσθημα. Μόνο που, όταν αυτό το συναίσθημα ξεπηδήσει μέσα από τη γλώσσα, είναι συνήθως πολύ αργά για να επικοινωνήσεις και να συζητήσεις.

Η σλοβακική γλώσσα μου ταίριαζε, γιατί ήταν για μένα μια γλώσσα χωρίς δέλεαρ, και γι' αυτό το λόγο δεν με έκανε να παρεκκλίνω από την πορεία της σκέψης μου προς τα μυστηριώδη βάθη της ιστορικής γλώσσας, τα οποία είναι θαμμένα μέσα στις τοπικές διαλέκτους. (Δεν τις γνωρίζω γιατί μεγάλωσα στην πόλη). Κατά συνέπεια η ιδιωτική μου γλώσσα ήταν ένα καταφύγιο για μένα μέσα στο κομμουνιστικό καθεστώς: μπορούσα να την γράψω γιατί με χώριζε από την Νέα Ομιλία και αποτελούσε το χώρο της προσωπικής μου ελευθερίας. Από την αρχή, λόγω του φόβου της μίανσης, είχα σαν κανόνα να μη γράφω ούτε μια φράση που θα μπορούσε ν' αντικατασταθεί με τις φράσεις του επίσημου και απρόσωπου λόγου του κομμουνιστικού καθεστώτος.

Μόλις πριν από τρία χρόνια έζησα απανωτά δυο γεγονότα. Οι κομμουνιστές έπεσαν και, μετά από λίγο καιρό, πέθανε ο πατέρας μου. Το πρώτο γεγονός μου στέρησε το εσωτερικό μου άσυλο και ένοιωσα μ' ένα βίαιο τρόπο τι σημαίνει να ζει κανείς μέσα σε μια γλώσσα

κοινή σε όλους. Έκπληκτος ανακάλυπτα τον κόσμο των κοινωνικών θεσμών όπου μπορούσε να μιλήσει κανείς μια καλλιεργημένη σλοβακική γλώσσα. Αυτή η γλώσσα επέζησε των πιέσεων της επίσημης ιδεολογίας απλά και μόνο γιατί την μιλούσαν έξυπνοι άνθρωποι. Εισήλθε στον απελευθερωμένο χώρο και θα μπορούσε κανείς να πιστέψει ότι επιτέλους θα τον καταλάμβανε. Πολύ γρήγορα και με κάποια ανακούφιση συνήθισα στην ιδέα ότι το να μιλάω, να γράφω και να δημοσιεύω στην δημόσια γλώσσα μπορούσε να μου δημιουργήσει ένα αίσθημα ασφάλειας, ένα αίσθημα ταύτισης με το έθνος μέσα στο οποίο ούτως ή άλλως ζούσα.

Βεβαίως αυτή η εξαίσια μέθεξη δεν κράτησε πολύ καιρό. Η αιφνιδίως απελευθερωμένη γλώσσα δεν μπόρεσε να ξαναβρεί την παράδοση της ελευθερίας της, γιατί δεν τη γνώρισε σχεδόν ποτέ. Παρέμεινε δέσμη των αντιλήψεων εκείνων που εννοούν την ελευθερία αποκλειστικά ως ελευθερία της εξουσίας, ως ελευθερία να κυβερνάς τους άλλους. Μέσα σ' ένα χρόνο είδαμε να γεννιούνται στη Σλοβακία, με μια απίστευτη ταχύτητα και δυναμισμό, δεκάδες εφημερίδες και περιοδικά, τα περισσότερα μ' έναν εθνικό προσανατολισμό, στραμμένα δηλαδή αποκλειστικά προς το εσωτερικό, προς το έθνος.

Το έθνος έγινε αυτοσκοπός και, φυσικά, κινητήρια δύναμη όλων των εθνικιστικών κινήματων. Το πρώτο κύμα της εθνικής έκστασης εκδηλώθηκε με την απαίτηση να μιλούν σλοβακικά όλοι όσοι ζούσαν στη Σλοβακία, χωρίς εξαίρεση. Η διαπίστωση ότι την υιοθέτηση του νόμου για την αποκλειστική χρήση της σλοβακικής γλώσσας την απαιτούσαν, παραδόξως, εκείνοι που την χειρίζονται με τον πιο άξεστο τρόπο δεν εκπλήσσει. Προσωπικά, ξαφνιάστηκα περισσότερο όταν είδα να προσχωρούν στο παραλήρημα των μαζών και εκείνοι που εκφράζονται με έναν πιο καλλιεργημένο τρόπο. Υποχρεώθηκα έτσι να αναρωτηθώ τι απέμενε πια από την ιδιωτική μου γλώσσα και εάν επιθυμούσα να συνεχίσω να γράφω σ' αυτή τη γλώσσα η οποία, με την ελεύθερη απόφαση της πλειοψηφίας, θα γινόταν όργανο καταπίεσης εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων που ανήκαν σε μειονότητες που ζούσαν στην Σλοβακία. Έπρεπε να λύσω ένα σοβαρό πρόβλημα. Η τεχνητή, ιδεολογική γλώσσα, στην οποία μπορούσα ν' αντισταθώ –γιατί μου ήταν ξένη– είχε εκλείψει, αλλά τι θα μπορούσα να κάνω μ' αυτή την απελευθερωμένη σλοβακική γλώσσα που είχε καθιερωθεί παντού και που σήμερα παίρνει μια τροπή ακόμη πιο τρομακτική και από τη Νέα Ομιλία;

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή πέθανε ο πατέρας μου. Ράγιζε η καρδιά μου, αυτή η καρδιά που, όπως έλεγε ο ίδιος, η μιά της κοιλιά ήταν σλοβακική και η άλλη τσέχικη. Λίγους μήνες αργότερα, έγραφα το πρώτο μου κείμενο στα τσέχικα, και η εμπειρία της νέας γλώσσας ήταν μαγευτική. Τα τσέχικα άρχισαν ν' αντηχούν μέσα στο κεφάλι μου και με μετέφεραν σε ανεξερεύνητες περιοχές του εγκεφάλου μου, όπου ξαναγεννιόταν η φωνή του πατέρα μου και όπου τα εκατοντάδες βιβλία που είχα διαβάσει σ' αυτή τη γλώσσα με κατέβαζαν στην κοίτη ενός άγνωστου ποταμού. Αισθάνθηκα με έκπληξη ότι οι δυο γλώσσες, οι τόσο κοντινές, είναι στην πραγματικότητα κατά ένα μοιραίο τρόπο διαφορετικές, και ότι, παρά τη σχεδόν ταυτόσημη γραμματική τους, ήμουν ανίκανος να μεταφράσω τον εαυτό μου. Η διαφορά έγκειται στο χαρακτήρα της κάθε γλώσσας τον οποίο μπορεί να αντιληφθεί μόνο όποιος τις χρησιμοποιεί κατά τρόπο αυθόρμητο. Τα τσέχικα είναι μια γλώσσα επιβλητική με απορρόφησε χω-

ρίς κανένα ενδοιασμό και, παρ' όλο που της παραδόθηκα χωρίς καμία αντίσταση, ορισμένες στιγμές είχα την αίσθηση ότι μέσα σ' αυτή τη γλώσσα γινόμεν, ακούσια, ένα άλλο πρόσωπο. Η γλώσσα αυτή με την κομψότητά της απειλεί το άτομο που την μιλάει, γιατί υποτάσσει τις σκέψεις του. Εάν τα σλοβακικά δεν είναι παρά ένα εργαλείο για να εκφράσουμε την πραγματικότητα έτσι όπως την έχουμε αντιληφθεί, τα τσέχικα, αντιθέτως, διαμορφώνουν την πραγματικότητα αναζητώντας μια κομψή έκφραση αυτού που δεν υπάρχει ακόμη, και μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούν την πραγματικότητα αυτή. Η τσέχικη κοινωνία και κουλτούρα είναι σαν να έχουν καταληφθεί στο σύνολό τους από το δαίμονα της γλώσσας τους. Πρόκειται όμως για μια εξάρτηση ηδονής. Κατάλαβα ότι στα τσέχικα μου συνέβαινε κάτι που δεν μου είχε συμβεί ποτέ με τα σλοβακικά: Διάβαζα το τσέχικο κείμενό μου και ένιωθα μια αληθινή ευχαρίστηση. Ο κίνδυνος της μεθυστικής αυτής γλώσσας είναι ότι αποκρύπτει την βλακεία και το κενό. Απέναντί της δεν είμαι ποτέ σίγουρος εάν αυτό που θέλω να γράψω είναι μια ανάγκη που πηγάει από μέσα, ή εάν είναι μια επιταγή της ίδιας της γλώσσας που με χρησιμοποιεί για ένα σκοπό που αγνώω.

Το παράδοξο της εποχής μου και του χώρου όπου ζω, με οδηγούν να στοχαστώ πάνω σ' ένα ζήτημα το οποίο, υπό κανονικές συνθήκες, θα φαινόταν εντελώς παράλογο. Αναρωπιέμαι αν η απόφασή μου να σκέφτομαι και να μιλάω σε δυο γλώσσες είναι όντως μια απόφαση που οδηγεί στην ελευθερία. Δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε που οι απαγορευμένοι συγγραφείς συζητούσαν τι θα έπρεπε να κάνουν στην περίπτωση που το κομμουνιστικό καθεστώς πρότεινε σ' έναν απ' αυτούς να δημοσιεύσει έργα του. Είμασταν όλοι σύμφωνοι ότι ο καθένας μας είχε το δικαίωμα να δεχτεί μια τέτοια πρόταση, αλλά συγχρόνως πολλοί ήταν εκείνοι που ενδόμυχα θα την αρνούντουσαν εκ των προτέρων. Είχαν ελεύθερα αποφασίσει να μην επωφεληθούν από την ευκαιρία να δημοσιεύσουν, παρ' όλο που η δημοσίευση είναι μια από τις απαραίτητες συνθήκες της ελευθερίας για ένα συγγραφέα. Κίνητρο τους ήταν το αίσθημα της αλληλεγγύης μ' εκείνους στους οποίους η εξουσία δεν είχε προσφέρει αυτή τη δυνατότητα. Εκείνη την εποχή κατάλαβα ότι υπάρχουν περιστάσεις που ο άνθρωπος δεν μπορεί να διαφυλάξει την ελευθερία του παρά μόνο με το να την αποποιηθεί. Η ελευθερία δεν τεμαχίζεται, το ξέρουμε καλά, και η ιδέα αυτή εκφράζει το δεσμό που υπάρχει μεταξύ της ελευθερίας και της ηθικής. Πουθενά αλλού το πρόβλημα της καταστροφής και της οικοδόμησης αυτής της σχέσης δεν απασχόλησε τόσο τη ζωή των ανθρώπων όσο στην Κεντρική Ευρώπη.

Αναρωπιέμαι λοιπόν αν τα τσέχικα, δεν αποτελούν για μένα ένα προνόμιο, μια εξαιρετική προσφορά, η οποία όμως στην πραγματικότητα θα με εμποδίσει να αισθανθώ ελεύθερος στη Σλοβακία. Το να ξέρω ότι δεν εξαρτώμαι μόνο από τη γλώσσα η οποία έχει γίνει σήμερα, εξαιτίας των εθνικιστών, παντιέρα και σύμβολο του εξοικειωμένου κακού, είναι κάτι που, από τη μια πλευρά με απελευθερώνει, από την άλλη όμως ακυρώνει την αλληλεγγύη μου προς όσους δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα.

Στη Σλοβακία και στη Βοημία το πρόβλημα της ελευθερίας και της ηθικής, συνδέεται κατά παράδοση, με την ιστορία της γλώσσας. Υπάρχουν ορισμένες παραδειγματικές περιπτώσεις συγγραφέων που περιπλανήθηκαν σ' άλλες γλώσσες. Ο εθνικός ποιητής P. O.

Hviezdoslav άρχισε να γράφει στα συγγρικά και η απόφασή του να γράφει μόνο στη σλοβακική γλώσσα διδάσκαται στα σχολεία ως υπόδειγμα ηθικής σταθερότητας. Αυτό βέβαια συνέβη το 19ο αιώνα όταν η γλώσσα ενσάρκωνε το εθνικό πνεύμα. Αντιλαμβάνομαι όμως ότι κι εγώ, εκατό χρόνια μετά, κάνω ασυνείδητα κάτι παρόμοιο. Όχι για να δοξάσω τη σλοβακική γλώσσα, αλλά αντίθετα για να την φορτίσω με την επιθετικότητα εκείνων που σήμερα την χρησιμοποιούν. Αντί να πάρω ξεκάθαρα τις αποστάσεις μου από ορισμένους ανθρώπους που την μιλάνε, απομακρύνομαι από την ίδια τη γλώσσα. Αυτό δεν πρόκειται να λύσει κανένα πρόβλημα, το ξέρω. Η γλώσσα, όπως και αυτοί που την μιλούν αδιαφορούν για την κριτική μου, όπως αδιαφορούσε και το κομμουνιστικό καθεστώς. Μου μένει μια παρηγοριά, δηλαδή το ότι τα τσέχικα και τα σλοβακικά έχουν για μένα κάτι κοινό: κανείς δεν μπορεί να με εμποδίσει να τα χρησιμοποιώ κατά το κέφι μου. Αυτήν την ιστορία, της οποίας αγνώω το τέλος, την έγραφα στα σλοβακικά, γιατί στη συνείδησή μου δεν μπορούσε να διαδραματιστεί παρά στα σλοβακικά. Μόνο σ' αυτή τη γλώσσα μπορώ ν' αναρωτηθώ εάν η επιλογή μου να γράφω στα τσέχικα συνιστά απιστία. Το ερώτημα αυτό είναι αδιανόητο στα τσέχικα. Κανείς δεν μπορεί να με κατηγορήσει ότι είμαι άπιστος στην τσέχικη γλώσσα όταν γράφω στα σλοβακικά, γιατί για τους Τσέχους αυτού του είδους η ζήλια δεν είναι πια του συρμού.

Μπήκα στον πειρασμό να ξαναγράψω την ίδια ιστορία, αυτή τη φορά στα τσέχικα. Ίσως έτσι ν' ανακάλυπτα σε πιο βαθμό το σλοβακικό αυτό κείμενο το σημαδεύει μια ηθική ψύχωση, παράλογη και υποκριτική. Ξέρω επίσης ότι στα τσέχικα θα κέρδιζε σε κομψότητα και προοπτική, ότι θα ήταν, εν πάση περιπτώσει, ένα κείμενο εντελώς διαφορετικό. Ξέρω όμως ότι δεν μπορώ να μου το επιτρέψω. Θα ήταν σαν να προσέβαλα τον ίδιο μου τον εαυτό.

Μετάφραση από τα γαλλικά: Φωτεινή Ταμβίσκου
(Κέντρο Λογοτεχνικής μετάφρασης - Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών)

* Ο Martin Simecka είναι συγγραφέας και εκδότης που ζει στην Μπρατισλάβα. Έχει δημοσιεύσει το *Η χρονιά του σκύλου, η χρονιά των Βατράχων*, Παρίσι, Gallimard, 1991.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Δημοσιεύτηκε στην επιθεώρηση *Liber*, τεύχος 11, Σεπτέμβριος 1992.